

Tiltak for å redusere forurensningene i Hedmarks del av Mjøsa

Av Thor Anders Nordhagen

Thor Anders Nordhagen er siviling. og ansatt som overing. hos fylkesmannen i Hedmark.

Foredrag holdt på møte i Norsk Forening for Vassdragspleie og Vannhygiene 13. mai 1976.

Det skal kort orienteres om kommunale tiltak på avløpssiden innen Hedmark fylkes del av Mjøsa med nedslagsfelt.

Når det gjelder behov og prioritering av renseanlegg, kan en ta bostedskartet som utgangspunkt. Vi har 5 kommuner innen det en fra gammelt kaller Hedemarken:

— Ringsaker	ca. 30 000 p.a.
— Hamar	» 16 000 »
— Vang	» 8 500 »
— Løten	» 6 500 »
— Stange	» 17 000 »

Da avløpsproblemer ble tatt opp til vurdering for alvor, begynte en fra sentralt hold å arbeide med de største utslippene eller konsentrasjonsområdene. I dag blir det imidlertid planlagt renseanlegg over det hele, fra de minste områdene hvor det ofte dannes private kloakkanlegg i samarbeid med kommunene og til de største som dels er eller vil være i drift i løpet av få år.

Rensekravene som er blitt stilt er preget av utvikling innen teknolo-

gien, og dels etter øket kjennskap til problemene i Mjøsa.

Status pr. i dag er følgende:

Ringsaker kommune er den største av Hedmarkskommunene, da den består også av de tidligere Nes og Furnes kommuner. Kommunen har hovedtettstedene Brumunddal og Moelv med henholdsvis ca. 6 000 og 3 000 innbyggere i dag.

I *Brumunddal* er det bygget og satt i drift ~~biologisk~~ biologisk/kjemisk anlegg, og det er forutsatt også et biologisk trinn innen utgangen av 1980.

På *Sjusjøen* er det i drift mekanisk/kjemisk renseanlegg for hotellanleggene. Tillatelsen er gjort gjeldende for inntil 1500 p.e. Utslipet går til Sjusjøen og via Mesna til Mjøsa.

Det er forøvrig gitt 8 tillatelser for andre mindre tettsteder og institusjoner, og det er dels biologiske og dels simultanfellings-anlegg.

Det er videre under planlegging anlegg for Stavsjø/Tingnes, Jølstad, Kylstad, Mesnali m.fl.

Avløp fra den sørlige del av Ringsaker, Nydalen/Olrudd Autorast/Stavsberg nær Hamar skal føres over til det interkommunale renseanlegg i Stange (HIAS).

Hamar kommune:

Alt avløpsvann skal føres over til HIAS.

Vang kommune:

Alt avløpsvann fra tettsteder skal over til HIAS.

Løten kommune:

Praktisk talt alt avløp skal føres over til HIAS.

Stange kommune:

Avløp fra tettstedene i nordre del fra Stange stasjonsområde med Hjelum, Sanderud, Åkershagan, Bekkelaget og Sandvika, Ottestad og Gubberud skal til HIAS.

Forøvrig er det i Stange i dag bygget biologisk/kjemisk renseanlegg på Tangen. Tillatelsen omfatter inntil 500 p.a.

Utslippet skal skje til Tangenvika.

Videre vil det i nær framtid bli bygget 2 renseanlegg i Vallset, ett ved Gata, biologisk/kjemisk, 350 p.e. m/utslipp til Søndre Starelv (til Tangenvika) og ved Hekne, biologisk/kjemisk, 400 p.e., med utslipp til bekkesystem til Svartelva.

HIAS

Det er naturlig å komme noe nærmere inn på Hedmarken Interkommunale Avløpssamband. Dette vil samle avløp som nevnt fjoran, fra 3 kommuner + deler av 2.

Anlegget er plassert i Stange med utslipp til Mjøsa nær Stange Brenneri.

Tillatelsen gjelder for 40 000 p.e., men belastningen er antatt til ca. 30 000 p.e. i dag. Anlegget skal bygges ut i 3 etapper:

1. Innen utgangen av 1976, mekanisk anlegg m/dosering av kjemikalier.

2. Innen utgangen av 1977, mekanisk /kjemisk anlegg.

Det er sannsynlig at trinn 1 og 2 blir ferdig samtidig på nyåret 1977.

3. Innen utgangen av 1980 mekanisk /kjemisk/biologisk anlegg med forventet effekt på 90 % for fosfor og 90—95 % for BOF₇.

Avstander fra renseanlegget til ytterpunkter for overføring er 9 km fra Stange sentrum, 15 km fra Løten stasjon og ca. 8 km fra Nydalen i Ringsaker.

En stor del av bosettingen i Hedmarks kommune er spredt, dvs. avløpene kommer neppe inn på kommunale fellesanlegg. Den spredte bosetting varierer fra kommune til kommune, særlig på grunn av Hamar by. Gjennomsnittlig kan en regne med at 42 % av befolkningen bor spredt og har til dels tilfeldig avløp (eldre bebyggelse).

Ved å ta et tilbakeblikk kan en konstatere at det har skjedd mye på få år. Dette ikke minst fordi lokale krefter engasjerte seg spesielt sterkt i 1972, og fordi sentrale politiske myndigheter innså viktigheten av å ivareta Mjøsa.

Det som imidlertid vil bli av stor viktighet i årene som kommer, er å få bygge ut et funksjonsdyktig veilednings- og kontrollapparat med hensyn til drift av de ulike typer renseanlegg.

Her står vi fortsatt meget svakt. Det mangler tilsynspersonale og laboratorier for rask analyseservice.

Først når dette er kommet i gang, kan vi kanskje si at forurensningsproblemene er under en viss kontroll.